

THOMAS SAVAGE

KOERA VÄGI

Inglise keelest tõlkinud Jana Linnart

Originaali tiitel:
Thomas Savage
„The Power of the Dog”
Little, Brown & Company, 2001

Tekst © Thomas Savage, 1967
Järelsõna © Annie Proulx, 2001

Eestikeelne versioon ilmub koostöös kirjastusega
Little, Brown and Company, New York, New York, USA.
Kõik õigused kaitstud.

Eestikeelne tõlge © Jana Linnart ja AS Tänapäev, 2020

Toimetanud Ivi Vinkler
Kujundanud Villu Koskaru

ISBN 978-9949-85-864-4

Trükitud OÜ Greif trükikojas
www.tnp.ee

Minu abikaasale

Tõmba mu hing ära mõõga eest,
koera käest mu ainuke!

– Psalmid

Kohitseja oli alati Phil; esmalt löikas ta pealt munandikoti ülemise osa ja viskas kõrvale, seejärel surus esimese ja siis teise munandi alla, löikas läbi neid ümbritseva veikleva kelme, rebis need välja ning viskas tulle, kus hõõgusid põletusraudad. Verd oli üllatavalt vähe. Mõne hetke pärast plahvatasid munandid nagu hiigelsuured plaksmaksud. Räägiti, et mõni sõi neid pisukese soola ja pipraga. „Mägiaustrid,” ütles Phil kavalalt muiates nende kohta ja soovitas noortele rantšotöölisele, et neil tasuks neid süüa, kui nad tüdrukutega mehkeldavad.

Phili vend George, kes tegeles lõastamisega, lõi selle soovitusel peale õhetama, eriti kui seda tehti palgaliste ees. George oli jässakas huumorimeelela korralik mees ning Philile meeldis teda ärritada. Jessas, kuidas Philile meeldis inimesi ärritada!

Keegi ei kandnud kindaid nii peene töö juures nagu kohitsemine, kuid neid kanti peaaegu kõigi teiste tööde juures, et kaitsta käsi köiehõõrdumise, pindude, sisselõikamiste ja villide eest. Kindaid kanti lõastamisel, tarade tegemisel, märgistamisel, loomadele heina ettetõstmisel ning isegi lihtsalt ratsutades, hobuseid jooksutades või karjaajamisel. Seda tegid kõik, välja arvatud Phil.

Tema ei pööranud villidele, sisselõigetetele ja pindudele tähelepanu ning põlastas neid, kes kandsid enda kaitseks kindaid. Ta käed olid kuivad, võimsad, saledad.

Rantšotöölised ja kauboid kandsid hobusenahast kindaid, mida telliti Searsi, Roebucki ja Montgomery Wardi kataloogidest – Phil nimetas neid Searsiks, Sawbuckiks ja Monkey Wardiks. Pärast tööd või pühapäeviti, kui töölistemaja oli pesupesemisest ja habemeajamisest aurune ning lõhnas linnaminejate odekolonnist, rassisid nad oma tellimusblankettidega, küürutasid nagu hiigellapsed, närised pliiatsiotsa, kortsutasid oma konarlikku käekirja uurides kulmu, murdsid pead saadetise kaalu ja postipiirkonna asukoha üle. Sageli nad loobusid, ohkasid ja andsid töö üle kellelegi, kes oli kirjutamise ja numbritega rohkem kodus, kellelegi nende seast, kes oli jõudnud koguni keskkooli, kes kirjutas nende eest vahel isadele ja emadele ja neile õdedele, kes meeles olid.

Ent kui imeline oli tellimus posti panna, kui vaimustav ja hirmus oli oodata Seattle'ist või Portlandist pakki, milles võisid olla uued kindad, uued kingad linnaskäikudeks, heliplaadid, mõni pill, millega peletada talveõhtute üksildust, kui tuul ulus mäetippudelt nagu hundikari.

Meie kõige parem kitarr. Mängige latiinomuusikat ja akorde. Lai eebenipuust sõrmlaud, kõlav sooniline kuusepuust kaas, roosipuust küljed ja tagune, ehtsast sarvest kinnitused. Tõeline iludus.

Oodates oma tellimuse jõudmist postkontorisse, kuhu oli teed mööda viieteist miili, lugesid nad sääraseid kirjeldusi üha uuesti ja uuesti, elasid taas läbi blanketi täitmist, lihvisid oma ootusärevust. Ehtsast sarvest kinnitused!

„Noh, mehed, uurite jälle vana sooviraamatut?” küsis Phil, seistes pliidi kõrval ja trampides jalgadelt lund. Ta heitis pilgu tuppa, jalad harkis, paljad käed selja taga. Aastate jooksul olid mõned nooremad mehed üritanud jäljendada tema harjumust olla

paljakäsi, soovides ehk tema heakskiitvat naeratust või noogutust, kuid nende katsed jäid tähelepanuta ja viimaks tõmbasid nad kindad jälle kätte. „Uurite vana sooviraamatut?”

„Muidugi, Phil,” vastasid mehed, uhked, et saavad kutsuda teda eesnime pidi, kuid sulgedes kataloogi vestluse ettekäändel, et ta ei näeks, kuidas nad õhkavad korsette ja aluspesu demonstreerivate prinkide modellide järele. Kuidas nad imetlesid tema irdunud olekut! Kuna talle kuulus pool oru suurimast rantšost, saanuks ta endale võimaldada mida iganes, näiteks autot, Lozieri või Pierce-Arrow't, kuid ta ei ihaldanud autot. Tema vend George oli kunagi avaldanud soovi osta Pierce ja Phil oli küsinud: „Tahad välja näha nagu juut?” Ning sellega oli jutul lõpp. Ei, Phil ei sõitnud autoga. Tema sadul, mis rippus jaluseid pidi suures pikas küünis nagis, oli tubli kakskümmend aastat vana, ta kannused olid heast lihtsast terasest – mitte peened hõbegraveeringutega, mitte sääraised kannused, mis täitsid teiste unistusi; ta kandis saabaste asemel lihtsaid kingi, põlastas kauboide kaunistusi ja ehtimisi, kuigi nooremast peast oli ta niisama hea ratsanik kui iga teine ja parem lassoheitja kui George. Kogu oma rahast ja perekonnast hoolimata oli ta lihtne mees, kes käis ringi tunkedes ja sinises jämedakoelises puuvillases särgis nagu töölised; kolm korda aastas sõidutas George ta Herndonisse juukseid lõikama; ta istus vana Reo* eesistmel, jäigas linnaülikonnas sirge nagu indiaanlane, kotkanina kivihalli kõvakübara all, lõug ette lükatud. Ta istus Whitey Juddi habemeajamistoolis, pikad kõhnad kortsus käed tooli jahedatel käetugedel ning juuksed langesid tema ümber valgele kahhlepõrandale hunnikutesse.

Üks moekalt riides ja sätendava lipsunõelaga proovireisija oli kord naerda kõhistanud ning Whiteylt tema kohta pärinud.

---

* REO (REO Motor Car Company) oli USA autotööstuse ettevõtte, mis tegutses aastani 1975. (Toim. märkus)

„Mina teie asemel ei naeraks, härra,” tähendas Whitey. „Ta võiks teid viiskümmend korda osta ja müüa nagu ka iga teist terves orus, tema vend välja arvatud. Ma olen uhke, et ta minu toolis istub, väga uhke.” Klõps, klõps, klõps. „Tema ja ta vend on partnerid.”

Just seda nad olid, ja nad olid enamat kui partnerid, enamat kui vennad. Nad ratsutasid koos karja ajades, rääkisid, nagu oleksid esimest korda kohtunud, lobisesid vanadest aegadest keskkoolis ja California ülikoolis, kust George oli tegelikult välja visatud samal aastal, kui Phil lõpetas. Phil meenutas vempe, mida ta oli mänginud teistele õpilastele ja nende tollastele sõpradele – kelmustükke. Phil oli olnud terane, George aeglane rühkija.

1
2
Kui nad igal sügisel härgi müüsid või tõuparanduseks Morgani täku ostsid, sündis see omamoodi ühise otsusena. Igal aastal ootas Phil oktoobrikuist jahti, kui pajud jõgede kaldal tõmbusid roostepunaseks ja kaugete metsapõlengute vine rippus kui loor mäeharjade kohal. Neid võis näha ratsutamas koos koormahobustega üle tasandiku mägede poole, Philil kaasas tõntsakas karabiin või kolmekümnekaliibriline. Polnud sugugi ebatavaline näha vendade vahel säärast olukorda, Phil, pikk ja nurgeline, sinised silmad vaatamas kaugusse ja siis maapinda oma jalge juures; George, jässakas ja häirimatu, sörkimas kaasa oma jässakal ja häirimatul kõrvil. Nad vedasid kihla – kes näeb ja laseb esimese põdra? Oh, kuidas Philile maitsetes põdramaks! Öösel jäid nad metsapiirist allpool laagrisse, istusid rätsepaistes lõkke ääres, rääkisid vanadest aegadest ja pidasid plaani uue lauda ehitamiseks, mis ei saanud kunagi teoks, kuna selleks tulnuks vana lammutada; kerisid siis asemed lahti ja kuulasid koos, kuidas vulises tilluke, vaevalt mehe sammu laiune oja, millest sai alguse Missouri jõgi. Nad magasid ja ärkasid härmatanud hommikus.

Nii oli see olnud aastaid, Phil oli nüüd nelikümmend. Nad magasid ikka veel samas toas nagu poisipõlves, neissamades messingvoodites, ja kolistasid suures palkmajas ringi seitsaati,

kui need, kelle kohta Phil ütles Vanarahvas, olid kolinud Salt Lake City parima hotelli sviiti, et seal oma eluõhtut veeta. Seal mängis Vanahärra börsil ja Vanaproua mahjongi ning riietus õhtusöögiks ümber, nagu oli alati teinud. Vanarahva suletud magamistuba kogus tolmu, mida keerutasid üles maja eest mööda popsutavad automobiilid – neid oli iga päevaga aina rohkem. Selles toas muutus õhk sumbunuks, Vanaproua geraaniumid surid, must marmor-kell jäi seisma.

Vennad jätsid tööle koka, proua Lewise, kes elas krundil asuvas majakeses, ja tema leidis aega kuidagiviisi maja koristada, kurtes iga liigutuse üle, mida ta harjaga tegema pidi. Läänud oli tüdruk, viimane omasuguste seas, kes oli teeninud lauas ja maganud üla-korrusel tillukeses toakeses. Tema kohalolek võinuks poissmeeste majapidamises kummaliselt mõjuda, kuid sellegipoolest pidasid vennad end ülal peaaegu šokeeriva tagasihoidlikkusega, nagu luusinuks naised endiselt majas. George käis kord nädalas vannis, sisenes vannituppa täies riides, lukustas enda järel ukse, kümbles vaikselt, kuulda oli vaid tasast vee loksumist ja ei mingit laulu; ta väljus vannitoast täies riides, kuid saatjaks äraandlik aurupahvak. Phil ei kasutanud kunagi vanni, sest ta ei tahtnud, et teised teaksid, et ta oli vannis käinud. Selle asemel kümbles ta kord kuus oja sügavas augus, mis oli teada vaid George'ile ja talle endale ning kunagi ammu veel kellelegi. Ta vaatas enne vette astumist ringi, juhuks kui kusagil peaks olema luuravaid silmi, ning kuivatas ennast päikese käes, sest rätiku kaasa võtmine lausa karjunuks, mida ta tegema läks. Sügisel ja kevadel tuli tal vahel jääkirme katki lüüa. Talvekuudel Phil ei kümmelnud. Vennad ei olnud kunagi olnud teineteise ees alasti, enne kui nad õhtul lahti riietusid, kustutasid nad elektrilambid – esimesed kogu orus.

Praegusel ajal sõid nad hommikust koos palgalistega tagumises söögitoas, kuid lõunat ja õhtust nagu varem eesmisel söögitoas

valge linaga kaetud laua taga ja söögiriistad, mida nad kasutasid, olid hõbedast. Ei ole lihtne ega soovitatav loobuda vanadest harjumustest või unustada, kes sa oled, Burbank, kellel on parimad sidemed Bostonis, kaugel idarannikul Massachusettsis.

Vahel valmistas Philile muret, et George'i näole tekkis toolil kiikudes eemalolev pilk, sest George'i silmad pöördusid järsku mäe poole, mida kutsuti Vanaks Tomiks, mis asus kolmekümne miili kaugusel ja oli kaksteist tuhat jalga kõrge, armastatud mägi; ning George aina kiikus ja kiikus ja kiikus, pilk üle tasandiku.

„Mis lahti, vanapoiss?” küsis Phil. „Su vanad mõtted on jälle uitamas?”

„Mida?”

„Ma küsisin, kas su mõtted on jälle uitamas?”

„Ei-ei.” George ristas aeglaselt oma rasked jalad.

„Kuidas oleks väikese *cribbage*'iga?” Nad olid aastate jooksul hoolikalt punktiarvestust pidanud.

Phili meelest oli George'iga see häda, et ta ei pannud oma aju tööle. George ei olnud suur lugeja nagu Phil. George'i jaoks oli maksimum Saturday Evening Post; nagu last, liigutasid teda lood loomadest ja loodusest. Phil luges ajakirju Asia, Mentor ja Scientific American ning reisi- ja filosoofiaraamatuid, mida peened idaranniku sugulased jõuludeks kümnekaupa saatsid. Tal oli erk, terane ja juurdlev mõistus – tegus mõistus, mis hämmastas karjaostjaid ja müüjaid, kes arvasid, et inimene, kes riietus nagu Phil ja rääkis nagu Phil, peab olema lihtsameelne ja kirjaoskamatu, kuna tal olid sääraised juuksed ja sääraised käed. Kuid tema kombed ja välimus sundisid võõraid muutma oma arusaamist aristokraadist inimeseks, kes saab endale lubada olla tema ise.

George'il ei olnud hobisid, tõsiseid huve. Phil töötas metsas. Ta ehitas tõstukeid, millega kuhjata kokku metsaheina – timutit, kasteheina ja ristikut – , tahudes kirve ja hõövliga hiiglaslikke

talasid. Ta nikerdas oma tarkade paljaste kätega tillukesi, vaevalt tollikõrguseid Sheratoni või Adami stiilis toole, ta sõrmed liikusid nagu ämbliku jalad, peatudes vahel põgusalt justkui mõtlemiseks, sest Phili sõrmedes oli oma mõistus, mis asus ehk sõrmeotstes. Ta nuga vääratas haruharva ja kui see juhtus, põlgas Phil ära joodi või Phenol-Sodique'i, kaht vähestest ravimitest majas, sest Burbankide pere ei uskunud meditsiini. Tema tillukesed haavad paranesid kiiresti, kui ta oli pühkinud neid sinise rätikuga, mida ta hoidis oma tagataskus.

Mõned, kes Phili tundsid, ütlesid: „Milline raiskamine!” Sest rantšopidamine ei olnud nõudlik ega väljakutseid esitav tegevusala, kui sul oli rantšo juba olemas, see eeldas lihasejõudu, kuid vähe ajutegevust. Phil, leidsid inimesed, oleks võinud olla ükskõik kes – arst, õpetaja, käsitöölaine, kunstnik. Ta oli lasknud ja nülginud ilvese ning teinud sellest topise osavusega, mis oleks taksidermisti hämmastanud. Ta lahendas ajakirjas Scientific American raskusteta matemaatikaülesandeid, ta pliiats lausa lendas. Ta õppis entsüklopeedia abil malet mängima ning veetis sageli tunni, lahendades mõistatusi kahenädalase hilinemisega saabuvas ajalehes Boston Evening Transcript. Sepapaja ääsi juures kavandas ja meisterdas ta keerulisi sepiseid: puukorve ning mõõkade ja kolmharkide kujulisi ahjuroope, ta soovis, et saanuks jagada oma andeid George'iga, kes ei võtnud kunagi tuld, lõi haruharva isegi hõõguma, kes ei oodanud enam isegi reise Herndonisse pangadirektorite koosolekutele ja neile järgnenud einetele Sugar Bowl Cafes.

„Kuidas oleks, kui õpetaksin sind malet mängima, Paksu?” küsis Phil kord, mõeldes eesootavatele õhtutele kamina juures. Paksuks nimetamine ärritas George'i.

„Ei, ma ei usu, Phil.”

„Miks mitte, Paksu? Arvad, et see on sinu jaoks liiga raske?”

„Ma ei ole kunagi mängudes kõva käsi olnud.”